

Оила ва жамият

ВА

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

МАРТ

11'92

• УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМГАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ •

• БАҲОСИ 1 СҮМ •

ВАРРАК УЧИРИШ

Р. Альбеков суратлавҳаси

УШБУ СОНДА:

ЖАНОБ ЖАЙМСНИНГ МАСЛАҲАТИ

2-БЕТ

НУРИЛЛОҲ МУҲАММАД РАУФХОН:

МАДАНИЯТ МЕЪЗОНЛАРИ

5-8-БЕТЛАР

У ЭРИНИ ҲОМИЛАДОРМАН ДЕБ АЛДАРДИ

7-БЕТ

АНЬАНАВИЙ ҲАШАР

Ҳалқимизнинг ўлмас аньаналари бисёр. Улардан энг азалий ва энг оммавийларидан бирни ҳашардир. Отабоболаримиз қадим-қадимдан Наврӯз — Йилбошини ҳашар билан кутуб олишган. Ана шу қутлуг кун арафасида ҳовли-жойлар саронжом-саришталанган, ариқлар

қазилган, кўпиклар солинган. Аввал хабар берганимиздек, бу йил жумхурятимизда 14 март шанба куни ана шундай ҳашар бўлиб ўтади. Келинг азизлар, мустақиллик, тинчлик, меҳр-шафкат йўлида ўқазиладиган ҳайрия ҳашари — сабов талаб ишдан четда қолмайлик.

21 март куни эса Наврӯз-

га бағишилаб бир кечакундуз давомида телемарафон ўтказилиди. Қутлуг Наврӯз арафасида ҳайрия ишлар кўпайиши табиий. Шунни эътиборга олиб, савобтабад инсонлар, корхоналар учун жумхурят

«Наврӯз» жамгармаси ҳисоб рақами эслатиб ўтамиз: Тошкент шаҳар қўрилишсаноат банкининг Менҳат бўлими. Ҳисоб рақами — 005700007, коди — 172682315.

Жамғарма фаолиятидан

Ўзбекистон Республикаси Болалар жамғармасининг навбатдаги конференцияси бўлиб ўтди. Унда жамғарма ҳайъати ва бошқаруви аъзолари, вилоят бўлимлари раислари, жамоатчи фаоллар иштирок этдилар. Конференцияда асосан уч масала кўриб чиқилди ва муҳокама қилинди.

1. Узбекистон Республикаси Болалар жамғармасининг 1991 йилда амалга оширган ишлари ва келгуси вазифалари.

2. Жамғарма Низомига ўзгартишилар киритиши тўғрисида.

3. Ташкилий масалা.

Биринчи масала юзасидан Узбекистон Республикаси Болалар жамғармаси бошқарувининг раиси И. Т. Юсупова маъруза қилди. (Маъруза қисқартирилган ҳолда бугун газетализмнинг учинча саҳифасида чоп этилмоқда). Бу масала юзасидан бўлган муҳокама жуда қизгин ўтди. Жамғарма жамиятда кечайётган қийин иқтисадий шароитда талай хайрия ишларини амалга оширганилиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Болалар жамғармасининг Низомига айрим ўзгартишилар киритилди.

Бошқарувнинг жамғарма билан алоқасини узган ёхуд жумхурятдан хорижга кўчиб кетган аъзоларидан 16 кишининг аъзолиги бекор қилинди. Янги аъзолар сайлананди.

Конференцияда кўриб чиқилган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

ОЛТИ ОЙ ҚАНДАЙ ЎТДИ!

«Оила ва жамият» таҳририягининг Узбекистон Республикаси Болалар жамғармаси фаоллари билан учрашуви бўлиб ўтди. Учрашува жамғармасининг вилоят бўлимлари раислари ҳам иштирок этиши. Газета фаолияти билан боғлиқ баҳс-муҳозаралар жуда қизгин ўтди. Талай таклиф ва истаклар айтилди. Танқиддан ҳам куруқ қолмадик.

Учрашуви иштирокчилари иккимасалада яқид фикр билдирилар. «Оила ва жамият» чоп этила бошлиғанидан бўён ўтган ярим йил унинг учун оёқча туриш, ўз йўлни излаш даври бўлди. Газета шу қисқа мuddат ичидаги киёфаси, шакл-шамойли ва мавзусини топа бошлади. Минглаб муҳлислар ортириди. Ана шу изланиш давом этиоги керак...

Учрашуви Узбекистон Республикаси Болалар жамғармаси бошқаруви раиси И. Т. Юсупова олиб борди.

11(29) «Оила ва жамият»

Етти кун

ҚУЛЛАРИ ҲАЛОЛЛАНДИ

Гулистан шаҳридаги 27-боловар уйида тарбияланаётган 12 нафар бола суннат қилинди. Уларнинг тўйи вилоят бўйича меҳр-муруват куни деб ёзлон қилинган 14 марта ӯтказиладиган бўлди.

Қизиги шундаки, ҳалқимизга қадимдан анъана бўлиб келган бу удум, яъни «қўлни ҳалоллаш» болалар уйида биринчи марта амалга оширилди, деб ёзди Х. Парда боев.

КИТОБ СОВФА ҚИЛИНГ

Ўзбекистон Болалар жамғармаси бошқаруви тафтиш комиссияси раиси, «Ш кучо журналининг бои мұхаррири, болаларнинг ҳам, болақлаб катталарнинг ҳам севимли ёзувиши Ҳудойберди Тўхтабеов яқини Қува туманида бўлди. У киши бу ерда мол-ҳол, телевизор, музлугич ва ҳоказо нарсалар ҳада этилган, турмуши ночор 20 хонадан соҳиблари билан аҳволлаши. Ачинарлиси шундаки, ёзуви мазкур хонадонларда бирорта ҳам бадиий китоб учратмади.

МАЖРУҲ БОЛАЛАР КЎПАЙМОҚДА

Обрўи мутахассисларнинг маълумотларига қараганда, кейинги пайтда жумҳуритимизда болалар ўлими сони камайди. Бундан ҳурсанд бўлмасан ҳам бўлади: болалар ўлими сони қанча камайса, мажруҳ болалар сони шунча кўпаймоқда.

Экологиянинг ёмонлашгани, ичклилик, жароҳатланиш, қариндошлар ўтасидаги никоҳ бунинг асосий сабаб-чисидир, дейлини Узбекистон Болалар жамғармасининг яқинда бўлиб ўтган конференциясида.

ЭШАКНИНГ ҚАДРИ ОШМОҚДА

Ўзбекистон республикасининг энг йирик савдо марказларидан бири — Чироқчининг Чияли бозорига борсангиз, бунга тўла ишонч ҳосил қиласиз, деб хабар берди мұхбиримиз. Қяқинагина бирор ҳатто 30 сўм ҳам сўрамайдиган бу жониворларнинг нархи ўтган ҳафта 2000 сўмгача кўтарили. Эшакнинг уруш йилларида — барча улов фронта сафарбар қилинганда ана шундай қадри ошиб кетганди. Яна бир қизиқ ҳол: Қашқадарёда эшак ўғрилари кўпаймоқда.

ҮҒРИ ТУШДИ

Республика Болалар жамғармаси қошида ташкил этилган «Томоша» театр-студияси хонасига ўғри тушди ва хайр-эҳсонлар эвазига келган чолгу асбобларини ўмаридекти.

Кимлардир мұхтақларга хайр-эҳсон қиласи, яна кимлардир уларни ўғрилаб бола-чакасини боқади.

«ОЗОДЛИК» КЛУБИ

Хали депутатлари Шеробод туман Кенгаши биносида «Озодлик» деб номланган мулоқот клуби ташкил этилди. Клубни ташкил қилишдан мақсад инсон ҳуқуқи ва қадрими, ғурурини ҳимоя қилиш ҳамда кишилар онгида янгича тафakkuri шакллантириш.

Аъзолар клуб фаолияти учун маблагни маҳаллий бюджетдан олишини таҳмин қилишмоқда.

АЖАБ ЭМАС

Республикамизнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзоликка қабул қилинни күтлуг келиб, шу кунлари яна бир тарихий воқеа юз берди. Намангандар вилоятида навбатдаги нефт кони очилди. Мутахассисларнинг тъвидлашича, ушбу конининг заҳираси бекиёдидир.

Дарвоҷе, одамлар ўтасида яна бир гап юриди. Айримларни айттишича, Қизилкум чўли қўарида, бошқа бирорларнинг галига қараганда эса нақ Чиноз туманинг тагида Қувайтникидан ҳам бойроқ нефт заҳираси бор эмиш. Бу миш-мешлар ҳам ҳақиқатга айланбай кетса ажаб эмас.

ЖУРНАЛИСТ — ҲОКИМ

Адабиёт ихлосманди Жумақул Қурбонов Муборак туманинг ҳокими этиб тайинланди. Ёш ҳоким ҳаётидан яна бир кувончли воқеа рўй берди. Қаршидаги «Насаф» нашири унинг «Қоракўз» ҳикоялар тўпламини нашр этди.

Газетамизнинг толмас тарбиботчиси, ҳамкасбимизни янга лавозим ва китоб билан табриклимиз! Унга, иккода эришиш қийин бўлса-да, ҳокимлик сўмъоқларидан бобомиз Мир Алишер изидан боришини тилаймиз.

ЎН ЕТИНЧИ ФАРЗАНД

Жиззах туманида яшовчи Ҳазратқуловларни яқинда оиласлари сафига қўшилган 17-чи фарзанд билан ӯтлаймиз! Кичинкитойни умри билан берган бўлсин.

«ВАШИНГТОН ПОСТ» ГАЗЕТАСИ ҲАЛҚАРО
БЎЛИМИНИНГ МУҲАРРИРИ ЖАНОБ
ЖАЙМЕС РАПЕР БИЛАН СУҲБАТ

Жаймес Рапер 34 ёшида, АҚШ фуқароси, шу кунларда республика музакким мөдомони. Ўн йилдирки, ҳалқаро журналистика соҳасида хизмат қиласи, шундан беш йилни араб музаккимларидан ӯтказган. Араб тилини музакким билади, форс ва рус тилларида бемалол гаплаша олади.

— Мабодо саволим нўйини бўлса, мени маъзур тутилинлар, жаҳонга машҳур газетанини мухбири оладиган маош қанчада?

— Гапнинг пўст калласини айтсан, бир йилда ўртача 30 минг доллар даромад қиласан. Нолимайман, ҳар ҳолда яхши яшаш учун етиб турибди.

— Келажакдаги режаларниң ҳақида гапирсангиз?

— Келажакда янги Ўрта Осиё ҳақида китоб ёзмоқчилик. Ҳозирча, Тожикистон ва Ўзбекистонда кўрган ва билганилар асосида ўз газетамизда ўнга яқин мақола чоп этирдим.

— Эзилакак китобингиз венгер сайди Ҳерман Вамберникидан фарқ қиласади?

— Ҳа, албатта. Вамбери эски Мовароуннар тўғрисида ёзган бўлса, менинг китобим янги Ўрта Осиё ҳақида бўлади.

— Сўнгига савол, бизнинг газетамиз муштарийларига тилак ва истакларингиз...

— Қандай хоҳласангиз, шундай яшанг. Ғақат шундай газета сиз ўз ҳаёт фалсафанинг гизга содиқ ва муносиб бўлаши.

Ҳамсуҳбатим билан хайрлашиб, «Сәбҳат» мәҳмонхонасидан чиқар эканман, ўнинг оддий да «жўй» тилакларини ҳаёлан яна бир бор такрорладим.

Хушвақт АБДУЛЛО

«ЎТТИЗ МИНГ ДОЛЛАР ДАРОМАДИМ БОР»

— Жаноб Жаймес, билишимча, сиз ўз ҳисобингиздан тавтил олиб, Ўзбекистон ҳаётини билан танишпазис. Бунга сизни нима ундинди?

— Янглишмасам, мен Иорданияда эканлигимда қадимий Ўрта Осиё тарихи ва маданияти ҳақидаги ажойиб бир китобни ўқиб чиқкан эдим. Шундан сўнг менда бу улуг ўртинг тупроғини тавоб қилиш нияти туғилган эди. Кўриб турибисиз, ҳозир орзум амала ошиди.

— Ўзбекистоннинг кўплаб шаҳар ва қишлоқларидан бўлгандирсиз! Юртимизнинг ва ҳалқимизнинг қайсан томонлари сизга кўпроқ ёқди!

— Самарқанднинг улкан ва бекиё миноралари мени ҳаётратта солгап бўлса, сершовин ва маҳсулдор Ўзбекистон бозорларида ҳақиқи Шарқнинг қайнаб тошаттаги ҳаётини кўрдим. Ҳалқингиз эса кўпроқ ишонувчан, мөхондуст ва гурурли экан. Яна назаримда динга қайтиш жараёни тезлашган кўринида. Камчиликларингиз ўзининг газола ҳавола. Мусулмонлар таъкидлагандай, айбисиз парвардигор.

— Мусулмончиликка қайтаётганимизни яхши илғаб-сиз. Маълумингиз бўлса, гарбор кўплар исломни «реакционлик» да айблашади.

ди. Узоқ йиллар мусулмон оламида ишлаган ва аҳли ислом ҳаётини билан бевосита таниш бўлган мутахассис сифатида бу динга муносабатни билди.

— Кузатишларим натижаси ўлароқ шунга амин бўлдимки, ислом дини жамиятни маънан поклаб турадиган улкан маданиятидир. Тўғри, батзи гуруҳлар исломдан ўзларининг гаразлини манфаатлари учун восита сифатида фойдаланадилар. Лекин бу ўринда мусулмон динининг ҳен бир айни йўқ.

— Жаноб Жаймес, агар мумкин бўлса оиласлангиз тўғрисида сўзлаб берсангиз?

— Начора, «сирни» очмасдан бўлак иложим йўқ, ҳали-

Обуначилар диққатига

«ҲА!» ДЕГАН ТАҲРИРИЯТГА МАДАД

Утган куни зукко муштарайларигиздан бири таҳриритимизга сим қоқиб: «Оила ва жамиятнинг таҳририятгаришни бахоносини яна кўттарасизларми?» деб сўради. Биз очигини айтдик: «Агар муомалада майдаб-чақа мўлроқ бўлганда, кўттарасизларига афсуски, тайин топши маҳол бўлиб қолди». Газетигон савол берди:

— Нима газетанинг танархи шунчалик қиммат туяштимили?

— Жавоб бердик:

— Асло сўрманг. Бир за-

монлар «Оила ва жамият»-нинг ҳажмидаги газетанинг тайиндан сотган таҳририят аҳли йилига миллионлаб фойда оларди. Биз ҳозир ҳафтагизимизни бир ярим сўмдан сотсан ҳам кетган зарарни қоплашимиз қийин кечади.

— Муҳлис ўйланб қолди ва бир зумдан сўнг деди:

— Мен «Оила ва жамият»-га ўтган йили обуна бўлганда, ҳаронда раҳбарларига улуг рамазонда қўйларидан саҳиълик келиш-келмасликларини синад кўриш имконигини берамиз.

Шундай қилиб, «Оила ва жамият»га кўйнегида мұхаббат пайдо бўлган жаноблар ва хонимларга, корхона раҳбарларига улуг рамазонда қўйларидан саҳиълик келиш-келмасликларини синад кўриш имконигини берамиз. «Оила ва жамиятнинг банкдаги хисоб рақами куйидаги: 002609833, код 172682304, Тошкент шаҳар саноат-курилиш байжининг Киров бўлими.

Хозирги ижтимоий-сиёсий, иқтисодий шароитнинг оғирлашви ҳамда бозор иқтисадиётига ўтиш муносабати билан Болалар жамғармаси ва унинг вилоятлардаги бўлимлари тўла хўжалик Ҳисобига, ўзини ўзи маблаг билан тъминлаш йўлига ўтмоқда.

Хозиргача жамғарма қошида 30 га яқин фирма, бирлашма ва ҳар хил кичик корхоналар очили.

Гапни иқтисаддан бошлишимнинг боиси ҳам, аввало, кўпчиликни шароитимиз ҳақида тўлароқ воқиф этиш. Қисқа қилиб айтиш мумкин, хайрия ишларини амалга ошириш билан бирга жамғарма ўзини ўзи маблаг билан тўла тъминлаш йўлларини ҳам қидирмоқда.

Бизнинг асосий мақсадимиз ва вазифамиз жамоат ташкилотлари билан биргаликда болалар хукукни ҳимоя қилиш, улар билан bogлиq ҳар қандай фожиаларнинг олдини олишдан иборатидар.

Болалар уйлари, интернатлар ва у ерда тарбияланётганларнинг ҳолидан хабар олиш, килинаётган ишларни назорат қилиб бориш — булар жуда муҳим масалада ҳисобланади.

Бир кун тут тотган ерга кирк кун салом бер, деган нақл бор. Болалар уйда тарбияланганлар, келажакда ким бўлишидан қатъ низар, бу масканни ўз уйлари деб қабул қиласидар ва вакти-вакти билан бу ерга келиб, ўзларни ўхшаган меҳрга ташна етимлар ҳолидан хабар олиб турадилар.

1991 йил июль ойида болалар уйларининг сабиқ тарбияланувчилари, хозир ҳар хил олий ва ўрта маҳсус билим юртларида ўқиётган болалар билан утрашув бўйи ўтди. Етимларга ғамхўрлиқ қилинча фақат давлат муассасалари эмас, ҳабзи оиласалар ўз ўхшаларини қўшмоқда. Хозир республика бўйича 6 та оиласавий болалар ўйн ишлаб турибди. Догули давларнинг дого юрагимизни қанчалик жароҳатламасин, мана шундай меҳрибон инсонларнинг борлигидек замонни ҳар қандай балолардан олиб

колишига, миллатимиз қадриятларини сақлаб туришга хизмат қиласди, деб ишонаман. Мана шундай хайрли ишларни амалга ошираётган хонадонларга жамғарма томонидан моддий рағбат берилмоқда. Бироқ, тан олиб айтиш керакки, ҳали бизнинг ёрдамиз мактаниши даражасида қониқарли эмас.

Ногирон болаларга ҳам алоҳида ғамхўрлик керак. Сурхондарё вилоят бўлими ногирон болаларга 28 та палос, 4 минг сўмга якин пул акратди. Бухородаги гўшт комбинати 11 камбагал оиласи ўз қарамоғига олди. Бу корхона ҳар ойда муҳтоҷ хонадонларга 100 сўмдан маблаг ажратмоқ-

И. ЮСУПОВА:

БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИ: кеча, бугун, эртага

да. Ўнафар болага 50 сўмдан нафака ҳам таъсис этганлар. Бундан ташқари, ногиронлар учун 10 та маҳсус аравача ҳам совга қилинди.

Бундай сабов ишларни қиласидан инсонлар ниҳоятда кўп. Шунинг учун уларни номма-ном санаб ўтишининг иложи ўйқ. Бироқ мен уларнинг бальзиларни тилга олиш баробарида барча саҳоватпеша инсонларнинг шаънига раҳмат дейман.

Асосий муаммолардан яна бир кам даромади оиласаларни ҳимоя қилиш. Бу, албатта, оғир масала. Ҳозирги шароитда вазиятини кескин ўзгариши кийин. Лекин жамғарма ва унинг бўлимлари чеккада қараб туришгани ўйқ. Нарх ошишининг биринчи ҳафтасида ёк 1000 дан зиёд оила вилоят бўлимлари томонидан алоҳида ҳимояга олинди. Шу нийтда 100 минг сўм атрофида маблаг ажраттиди.

Инсон учун энг керакли нарса — саломатлик. Зоро, моддий неъматлар

билан тўла тъминланган ҳолда жисмоний зағифлик ҳам кусурдир. Аъзоларининг аклий ва жисмоний жиҳатдан қанчалик етуклигига қараб жамият тараққиётини тъминлаш мумкин. Биринчи ўринда она ва боланинг саломатлигини ҳимоя қилиш зарур. Очиз айтиш керакки, айниқса, кишлок жойларида бу иккى тоғифа инсонларнинг соғлиги талаб даражасида эмас. Уларнинг турмуш даражасини шакллантириш, юксалтириш, сиҳатини тикиш мақсадида жамғарманинг вилоят бўлимларидан кичик ҳамширлик курслари иш олиб бормоқда. Хозиргача ушбу курсларни

1000 га яқин тингловчи битириб чиқди. Жамғарма турмуш шаронти оғир жойларда санитария-гигиена аҳволини яхшилаш учун бундай тадбирларни янада кенг кўлмада давом этириш тарафдори. Айрим вилоятларда маблаг этишислиги сабабли бу ишларга ҳали тўла киришиб кетгандарни ўйқ. Шунинг учун, аввало, хўжалик, корхона ва жамоат ташкилотларидан ушбу хайрли ишга ҳам баҳоли кудрат хисса қўшишларини сўраб эдик. Сўнгги вактларда Узбекистон Bolalar жамғармаси соғлини сақлаш ишлари учун бир миллион сўмга яқин маблаг ажратди. Яна шунчак пул кам тъминотли, кўп болали оиласаларнинг, ногирон ҳамда етим болаларнинг аҳволини яхшилаш учун сарфланди.

Тошкент яқинидаги Қибрай послекасида ҳозиринг 50 ўринга мўлжалланган согломлаштириш корпуси қурилиши бошланди. (Кейинчалик 160 ўринни бўлади). Бу ерда ҳар йили 2 мингга яқин бемор болалар шифотопиши мумкин.

Бу гаплар билан мен Жамғармада ҳамма ишлар фақат авло даражада демокри эмасман. Камчилликларимиз ҳам етарли. Лекин дардимизни дастурхон килиш билан ҳам мақсадга эришиб қолмаймиз. Ҳалининг бирбирига қылган саҳовати эхсонларни кўтарикин кайфият, юксак фахр билан қайд этиш фикридаман, холос.

Айниқса, асаблар таранглашган ҳозирги оғир вазияти бир-бираимизни ширин сўзлар ҳамда очик чехра билан қарши олишимиз ниҳоятда зарур. Чунки беҳуда зорланиш, асосиз танқид, ортиқча мақтанчоқлини билан турмушни яхшилаш мумкин эмаслигини кириб турибмиз. Бироқ ҳар қандай ҳолатда ҳам факат ҳакиқатта асосланиб фикр юритишмиз, адолат тарозисида ўлчаган сўзларнинг позимки, бу энг тўғри йўлдир.

Шуларга асосланиб, жамғарма қошида ташкил этилган «Томошат театр-студииси ҳақида ҳам бир-икки оғиз сўз айтишини лозим топдим. Атиги уйлардан бери фаолият курсатабетган бу жамоа ўзининг талантли аъзолари туфайли Ашхобод, Москва, ҳатто Голландияда ўтказилган бир неча ҳалқаро фестивалларнинг лауреати бўлиши шарафини ҳам қўлга кириди. Ҳозир улар «Наврӯз» байрамига қизиқарли дастур тайёрламоқдалар. Шу билан бирга улар иштирока ки «Ўзбекфильм» томонидан «Томошат» номли мусиқали фильм ҳам суратга олинмоқда. Апрель ойида жамоанинг Туркияга бориши мўлжалланмоқда.

Хуллас, мустақил республикамизнинг қайноқ нуқтапаридан бир бўлган болалар жамғармасида ишлар шу тарзда давом этмоқда. Болалар тақдирни билан боғлиқ мұаммоларни ҳал этишга бел боғлаган ҳар бир саҳоватпеша, қалби дарё инсонларга сабот тайланман. Бундай вазифаларни соҳи виждан билан адо этаётганларда жамғарма жамоаси номидан ташакурлар билдираман.

ТАҚЧИЛЛИК ПАНД БЕРЯПТИ

II-Тошкент Давлат Тиббиёт олийгоҳининг юқумли қасаллиқлар кафедраси ассистенти, тиббиёт фанлари номзоди Илҳом ҚОСИМОВ билан сұхбат.

— Илҳом ака, сиз олимсиз. Қанчадан-қанча беморларнинг тақдирни сизга ўхшаган мутахассисларнинг билими, тажрибаси, укүвига боғлиқ. Лекин оиласаларнинг ҳам ҳили бор: бирор бунга пешона тери билан ёришган, башкаси шон-шукрат учун шу йўлга кирган. Мен сизни ҳалол меҳнати билан бунга ёришганлардан бирни, деб ҳисобласам, қайси ишларнингизни юзингизга ойна қилиб кўрсатасиз?

— Олим бўлсангу эл-юртга нағинг тегмаса, меҳнатинг сариқ қаҳага арзимайди. Мен олим бўлиб, элимаг нима бердим? Ҳеч бўлмаса, бирор беморга ақалли сабов учун ёрдам беролдимми? Ҳар гал қорақсоқ касалига чалинган беморларнинг дарддан ҳолос бўлиб, «Рахмат, дўхти», деб шифононадан чиқиб кетишларини кўриб, маънун бўламан. Шукрки, болаларимни ҳалол топиб, ҳалол едиряпман, деб ўлайман.

— Қорақсоқ касаллигини даволашда янги усулни кўллаётганингиз тўғрисида гаплар берсангиз. Бу қандай усул ўзи?

— Бунинг ҳеч қанақа сирли жиҳати ўйқ. Қасаллик ултра бинафша нур, электр

ёрдамида фаоллаштирилган (ионли) сув билан даволанади.

— Даволашнинг бу усули илгари ҳам кўпланилганими!

— Йўқ. У ҳозирча фақат бизнинг кафедрада кўпланиляти, холос.

— Hera!

— Ҳозир дори-дармон ниҳоятда тақчил. Ана шу етишмовчилик ишнинг белига тептили. Лекин бу ўткини мумаммо, ўйлайманки, қорақсоқни даволашнинг янгича усули тезда кенг ёйлади.

— Умуман, қорақсоқ касаллигини анъанавий усула — дори-дармон билан қанча вақтда даволаш мумкин!

— Иккى ойда.

— Бу кашfiётининг оиласавий аҳволиниңни ёнгиллаштиришга ҳам ёрдами тегиятим!

— У даражада эмас. Лекин топаётганини рўзгоримни тебратишга этиб турибди.

— Кечирасиз, янгамиз қаерда ишлайдилар!

— Богчада, тарбиячи.

Муаззам ТУРСУНОВА

«ТАБРИКЛАЙМАН»

Суратчи: Даврон АҲМАД

«ШУ УЙДА БИР ОДАМ БОР ХУДО СҮЙГАН»

ХУДО СҮЙГАН»

ҲАКИMLАР ХИММАТИ

Бузургмехр шундай деган экан:

— Мева мезонда, гул най-сона яхши бўлди, аммо қизлик латофати, ёшлик файрати, келгингдининг камтарлиги йилнинг тўрт фаслида ҳам зарур.

Юнон ҳокимлари ҳакимлари касал бўлиб қолса, уларни дарров моянасидан маҳрум қилишар экан.

Бир донишманддан сўрабдилар:

— Худонинг марҳамати билан лаънатининг фарқи нимадан иборат?

— Йигит киши ақл ва фаросатда чолларга ўхшаб кетса, бу худонинг марҳамати бўлади. Агар чоллар ақл ва фаросатда йигитларга таасуб қилиша, бу худонинг лаънати ҳисобланади.

Шароб имчайдиган бир ҳакимдан:

— Нега сиз май имчай-сиз? — деб сұрашса, шундай дебди:

— Мен ақлимни ейдиган нарсадан ҳазар қиласман.

«АҚЛИМНИ ЕЙДИГАН НАРСАДАН ҲАЗАР ҚИЛАМАН»

Рамазон қўшиқлари

Ҳар йили рўза ойида рамазон айтиш расм бўлган. Жумхуриятимиз вилоятларида «Ёрамазон», «Рамазон», «Рабиман» каби номлар билан аталувчи бу қўшиқлар ҳозиргача диний қўшиқ деб баҳоланди ва бирорта мукаммал намунаси эълон қилингани

йўқ. Аслида рамазон қўшиқларининг баш гояси — яхшиликни, инсоф ва адолатни улуғлаш. Кўйида ҳалимиз бадий тафаккурининг ажралмас қисми бўлган рамазон қўшиқларининг айрим намуналарини сиз, азиз муштарилар эътиборига ҳавола этияпмиз.

Ассалому алайкум, ётган киши,
Тангрининг шамолига ботган киши,
Рўзани уч кун тутиб келдик сизга,
Рўзанинг закотини беринг бизга.

Берсангиз — бермасангиз не ғамим бор,
Рамазонни айтганинг савоби бор,
Рўза тут, намоз ўки жонинг учун,
Ийда бир закот бер, молинг учун.

Шу уйнинг энгарағи энгашади,
Бой билан бойвучаси кенгашади,
Бой кўтондан кўй бераман дейди,
Бойвучаси бўғчадан тўн бераман дейди.

Бойвучаси берган тўннинг боғи йўқ,
Бойбува берган кўйнинг қулоғи йўқ,
Рўзани тутмаганнинг имони йўқ,
Рамазон айтганинг армони йўқ.

Кўшариқдан иргиб ўтган кўйнинг изи,
Гулдан белбоғ тикади бойнинг қизи,
Опажон, белбоғ беринг белимиизга,
Алқаб-алқаб кетайлик элизимизга.

Маккада бир ёғоч бор туби куйган,
Эгилиб япроқлари ерга тийган,
Шу уйда бир одам бор худо сўйган,
У кишининг ҳиммати элга тийган.

Үй эгаси бирор нарса чиқар-
бид бериб, дую қисса, рама-
зон айтувчилар уни шундай
деб алқайдилар:

Бош-бошингга, бошингга,
Барака берсин ошингга,
Айни саҳар бўлгандা,
Хизир келсин қошингга.

Сўм-сўм тилла, сўм тилла,
Сувга солса ботмасин,
Худо берган давлатни,
Тепкиласа кетмасин.

Фунажининг ғуоннлаб,
Ўн адирга сиғмасин,
Дўнажининг дўннлаб,
Дўнг адирга сиғмасин.

Тоғда туянг қуулнлаб,
Тоғу тошга сиғмасин,
Давлатинг тоғдай бўлсин,
Кушлар учуб ўтмасин.

Чалқиб ётган қулдай бўлсин,
Душман ҳатлаб ўтмасин,
Хурли бўлинг, хурли бўлинг,
Бойчечакдай гулли бўлинг,
Келаси йил шу маҳал,
Кўшкокил улли бўлинг!
Омин оллоҳу акбар!

Агар үй эгаси рамазон
айтувчиларга хайр-садақа чи-
қариб бермас, улар бир овоздан:

Ариқдаги бўрими, тулкими,
Икки танга отангизнинг мулкими-
ди? — деб қичқириб, қўшни ҳовлига
ўтиб кетишиади.

Маматқул ЖЎРАЕВ ёзиб олган

ХОРАЗМЛИК ЙИГИТ

Суратчи: А. КУДРАШЕВ

ТАНБЕҲ АЛ - ҒОФИЛИН

3. ҶАЛГА ЕТКАЗИЛГАН ЖАРОҲАТ ҲАҚИДА

Яратган эгам инъом этган улуг неъматлардан яна бири — тилдир. Обрӯ эътибор ва муруват албатта забондан. Гарифлини ва бадбахтилик ҳам забондан. Эй фарзанд, тилинг заҳар бўлса, эй сендин қочади.

Ривоят:

Абу Толиб ҳазр苍ларининг ҳузурларига шул маҳаллалик бир йигит келиб деди:

— Таксир, сизнинг марҳаматингиз, меҳриниз оқибатидин имлми, ҳунарли, меҳнатимга яраша ҳурмат ва иззатга эга бўлдим. Аммо, оиласадаги ҳаловатсизлик...

— Азиятнинг боиси не?

— Ота-онамнинг ўзларига асло оёқ қўймоқчи эмасман. Лекин, шароит шунга мажбур этмоқда. Бўлак ҳовли-жой қилиб...

— Бу не деганингиз?!

— Отамнинг йильтари шу!

— Бирор гуноҳ қилгандирисиз?

— Гуноҳим нелигини ўзим ҳам англаб етмасман. Англармен, киши қариграндан кейин инжик бўлиб қолур. Лекин, кекса одамнинг ақли гўдакнинг онгидан юз чандон ортиқ: Илло, бу ҳолда инжиқликнинг чегараси ҳам бордир.

— Тўғри, — деб тасдиқлабдилар ҳазрат,— сизни не муаммо қийнайдир?!

— Отамиз беҳад кўрс муомалада бўлурлар, оқибат ҳовлинида эртадан то кеч бакирик-ҷақириқлар, фиску-фасодлар... Ҳатто бу нарсалар фарзандларим тарбиясига ўз таъсирини ўтказмоқда... Шул боис...

Абу Толиб жаноблари узоқ ўйланниб қолибдилар. Тасбеҳининг ўттизинчи донаси бармоқлари орасидан ўтганидан сўнг:

— Отангиз маҳалламизнинг ўтиборли кишиларидан,— деб сўз бошлабдилар.— Тўғри сўз одам. У киши данглай айтишга одатланганлар. Истиҳола қилмайдилар. Шунинг учун ҳам отангизнинг бундай муомаласидан асло азият чекманг.

— Аммо тақсир, хоҳ ота, хоҳ она бўлсин ҳақоратнинг ўз чегараси бўлмоғи керак.

— Сабрнинг охирати баҳайр бўлур. Алкисса бетоб отани, касалманд онани ёлғизлатиб қўймоқли...

— Аларни қаровсиз қолдирмасмен...

— Илло, фарзанднинг меҳри барча неъматлардан устун туради... Расулулоҳ салоплоҳу алайх васаллам айтмишлар: «Одам фарзанди қарими: унда икки ҳусусият қаримайди: хирс ва беҳуда ҳаёл». Бундан тўғри хуласа:

Эй фарзанд, ёшлик чоғингдан мулойим муомалали бўл. Токи қариган чоғингда кўрс гапларингдан болаларинг қалбига жароҳат етмасин.

Республика Болалар жамгараси Жиззах вилоят бўлими хотин-қизлар байрами арафасида кўп болали, ноҷор ҳаёт кечираётган аёллардан 103 нафарига сочик, рўмол ва Грецияядан жўнатилган ширинликлар улаши.

* * *

Вилоятдаги Зарбдор туманида яшовчи Зиёда опа Тойлоқовалар хонадонида «Оиласадаги болалар уйи» ташкил этилди.

Бир танти, бир саҳиҳ ҳалқимиз ўтганда! Бугун кундалик ёмиш қайгула айланган, эртадан умид сўнгасиган замонада эшишсанг ишонмайсан. Эллининг удуми эси шундай эди: бола бир ёшга тўлганида сочини олдириши маросими, тўғрироги соч тўйи ўтказиларди..

Қадим тиронликлар авлодлар давомийлиги белгиси сифатида янги түгилган чақалоқининг бош энсасида бир тутади соч — кокил қолдиришган. Бу яхши ниятини ҳам ифодалаган: кетидан яна фарандлар туғилиб, эргашаверсин. Баъзан бу соч то укалари түгилмағуна олинишган. Чакалоқи Эргаш исмиши қўшиш ҳам шундай ниятиниг ифодаси.

Айтайлик, муддати етди, сочини олдириши керак. Ҳонадан хўжаси маросимга қариндошларини, якин

биродарларини таклиф этган. Соч оладиган сартарошга, шу маросимга чақирилган обрўли кишишларга совға улашилган, ош дамлангани. Ўнгани келган одам кўчкор сўйдаган.

Хоразмда эса қадим-қадим сочни устарада тап-такўр олиш русм эди. Ўйланиб, бола-чақалар кўпайшиши

ўриши энг қўхна удум. Соч уччида пилта таққан қизлар токи тўрмуш куриб биринчи фарзандлари туғилмагунча соч шаклини ўзгастиришишмаган. Фарзанд дунёга келгача, чақалоқ қирқ чилласидан чиқуб, бешикка солинадиган куни аёл учун мұхим бир маросим — соч тўйи ҳам ўтказилган. Уша маро-

Қадрияларимиз

теборани, қўнгироқчалардан ажиз мисика тараған...

Пўлак аёл невара кўргунича тақилган. Кейин бундай пўлак тақии катта аёл учун уят ҳисобланган.

Неварани бешикка белаш маросимида қайнана бўлмиш ҳам соч шамойшини ўзгастириган: сочини иккита ўриб, орқасига ташлаб кўйган, рўмол-лачак ўрай бошлаган...

Момодаримиз ёхудага бир иш қилмаганлар. Параңжи-чачвон аёлнинг соглигини қатъий мухофаза қиладиган табиш тўйсик — восьита ўрнини боссан бўлса, хоразмликларнинг лачаги ҳам ўнгана якин вазифани бажарган. Гарчи парапни бузда русмим кирмаган бўлса да, лачак кийин ҳозирда ҳам бор.

Рўзимбой ҲАСАН
Хоразм.

СОЧ ТЎЙИ

билан ўшит ўзига яраша соқол кўйган, мўйлов ўстирган. Сочини бир баромидан ошик ўстириши эса одат бўлмаган.

Соч билан боғлиқ ӯдумлар талайгина. Қораянтоқ қишилиглик Ойсултон момо айтиб берган эдилар, қизлар ва аёлларине соч қўшишлари, тараф-ўришилари ҳақида. Кизалоқларда сочини қирқ кокил

симда аёл сочларидаги пилтани олиб, ўрнига пўлак таққан. Бу билан унинг қизлиқдан аёллик даврига ўтганни ифодаланган. Хоразмча пўлак жуда антика ва хуш кўримли бўлган. Ўни сочсимон ишлардан тўкишган, ўзи тўртбурчак шаклда бўлиб, аёлнинг белигача тушиб турган. Аёл солланаб юрганида бу шокилалар бир маромда

ЯНА СУМАЛАК ПИШДИ

Тошкент шаҳар Ҳамза туманидаги «Бирлашган» маҳалласида яшовчи меҳрибон аёл — Шарофат она хонаёнидан бир қозон сумалак пиши. Онҳон савобга қолдилар. Ўни кишининг барча тенгёшшу яқин танишибиллишлари ул кишига, авлодларимизнинг руҳига дую қилди. Тушунгагана сумалакнинг савоби бундан-да ортиқ бўлди.

Сумалак мавсими бошландими, билингни, Наврӯз — Янги ўйл яқин. Наврӯз айёмини қаршиладингизми, сиз энг яқин урги-

аёмоқларингизнинг руҳини шод қилиб, ўз фарзандларингиз, невара-чевараларингиз қаторида кўни-қўшини, келажак авлодларнинг ҳам ҳаётини ота-боболаримизнинг тарихий ва мислии урф-одатлари билан бойтган бўласиз. Аслада бизнинг вижедону ётиқодимизни ҳисобга олиб, гоҳ ёғмири, гоҳда қўёшли кунларда ҳаётини серразаттавшишларига кўмган сумалакнинг бор савоби ҳам шунда.

Нормурод МУСОМОВ,
Тошкент толиби
Муаллиф олган сурат.

Ҳакимлар ҳикмати

ХУСН ВА ХУЛҚ

Майин соч қўрқоқлик, дағал соч зўрлик аломатидир. Масалан, тұя, қўён, қўзичоқнинг туки майин, ўзи эса соядан ҳам қўрқадиган бўлади. Шер ва қўтгосининг туки дағал, ўзи зўр бўлади.

Қоринни тук боссан маҳлук эҳтироси бўлади. Буни қўшилар мисолида кўриши мумкин.

* * *

Соч дағал, бўй баланд, қорин катта, елка кенг, калланинг орқаси дўйе, қўйрак сергўшт, қўймич инекчка, кўз қуруқшаган ва қизигиши, пешона кенг ва узунчик бўлса, чўрткесар ва имони мустахкам бўлади. Буларнинг акси тутуруқсизлик ва ланжлик аломатидир.

* * *

Мушакларнинг заифлиги, ўтрамиени семзалик, сўзни тил билан эмас, кўпроқ ҳаракат билан тушунтишига уриниши, терининг юмилигизи-мушфиқ, меҳрибон ва иффатлилик аломатидир.

* * *

Кимнинг чехраси синиқ, қоши бароқ, ҳаракатлари беъшов бўлса, у ҳамиша руҳан эзилган ва осудалигини ўйкотган бўлади.

* * *

Кўзлари кичина, киприклиари узун, пешонаси кенг, оғзи катта, сочи қўнгир ва тепакал бўлса, у одам берашим ва шафқатсиз бўлади.

* * *

Бўйни ўғон, пешонаси кенг, елкалари кўтаришган, қорин ва пешонаси дўмалоқ, қўзлари кўкиш бўлса, хотин-халажса беъшор бўлади.

Кўзлари шаҳло, қошлири қуюқ, бўй паст, ҳаракати жонсарап, қип-қизил ва дўмолоқ юзида холи бўлса, хаёсиз ва сурбет бўлади.

* * *

Бурни пучқ, қора ва шаҳло кўзлари хиёл қизаринқараган бўлса, у аёл хокисор, шарм-хаёли ва иффатли билан.

Бисмиллахир раҳмонир роҳим. Бирор-бир ҳалқининг ёки бирор-бир минтақанинг маданиятни ҳақида сўз юритиш учун, аввало, «маданият» тушунчасининг ўзини ойдинлаштириб олиш лозим. «Маданият» сўзи ҳозирги пайдада бизнинг ҳалқимиз учун энг ҷалқаш, энг тушунарсиз бўлиб қолган. Нимага? Чунки, менингча, мезонлар — ўтчовлар ўзғарб кетган. Ўзимизнинг қадрияларимизни ҳам ўзгалирнинг тарозиси билан ўлчайдиган бўлиб қолгандар. Ҳолбуки, ўлнов, яъни мезон ҳалқларни бир-биридан фарқлантириб турди.

Маданият сўзи арабча сўз бўйиб, «мадина»дан келиб чиқкан. «Мадина»

нургиллоҳ Муҳаммад Рауфхон элимизнинг таникли зиёлиларидан. Адиб, таржимон, хассос маколанавис. 1955 йили гўзал Фарғонанинг «Ўзбекистон» туманида таваллуд топган. «Исломий маданият» ҳафтилик газетининг бош мұхаррири. Уч насрый китоб муаллифи. Иккى қизнинг отаси. Рафиқа-си — ўй бекаси.

МАДАНИЯТ МЕЪЗОНЛАРИ

дегани эса шаҳар демакидир. Қадимига Ясириб шаҳри Ислом динини қабул килгач, пайғамбаримиз Муҳаммад айлайхиссаломга ва узотининг издошларига ватан бўлгач, «мадинатул набавия», яъни «пайғамбар шаҳри» деб атала бошланганди. Ҳозирда қисқаси «Мадина» дейилади. Бизнинг тилимизга эса бу сўз умуман шаҳарга ва шаҳарликларга хос турмуш тарзининг ифодаси сифатида кириб келган. Ҳозирги замон ўзбек тилида «маданият» сўзи орувчага «култур» сўзи ифодалайдиган маъноларни англатувчи умумлашма сўз дарражасида кўлланилади.

Яратилган китоблар, қўрилган шаҳрлар ва ҳоказо шунга ўхшашлар,

шубҳасиз, маданият намуналаридир. Лекин маданият фақат шулардангина иборат эмас. Инсоннинг ҳар бир хатти-ҳаракати, юрши-түриши, бир-бирига муомаласи, урф-одати, кийим-кечаги, табиатта, узга ҳалқларга муносолабати ҳам айни маданиятидир. Юз-қўлни ювиш тартиби ҳам, дастурхон теваррагида ўтириш одоби ҳам, ота-она билан фарзандларнинг ўзаро муалла-муносабатлари ҳам ва ҳоказо ҳаммаси йиғилиб, бир ҳалқининг яхлит маданиятини ташкил қилиади. Ҳўш, мана шуарларни этиborgа олиб, бизнинг ҳалқимизни маданиятсиз деб

(ДАВОМИ 8-БЕТДА)

МУХАББАТ

«БИР КУНИ Сиз меванинг ширин бир қисмига айланасиз».

...Хинд афсоналирдан биррида ўзини англаган биринчи одамнинг ахвол руҳяси шундай накл этилади: одам дунёда пайдо бўлган, бир ўзи сўқабош ҳаёт кечираверган. Вакт ўтиб, замон кечиб, унда иттифоқо қандайдир кўркув пайдо бўлган. У ёлғизлигидан гоятда азобланиш туйгусини ҳис қилган ва қалбидаги ким биландир муоммала-муносабат қилиш истаги енгилмас дардга айланган. Рухида соғинч ҳисларни ёлқинланган. Натижада, унинг вужуди иккига бўлниб, яна бир инсон яралган. Бу маҳбуба — Аёл бўлган. Улар бир-бирларини сенишган. Муҳаббат — бу, сенинг ярминги ташкил этидиган аёлни топиш ва унга кўнгил боғлаш, деган ақида шундан келиб чиқсан бўлса керак.

Бутун башарият ибтиодисига доҳил бўлган мазкур афсонани келтиришимиз бежиз эмас. Зоро, муҳаббатнинг миллати ўйк ва у байнамилада ақидалар билан ҳам битим тузмайди. Фақат... кимнинг Каъбаси Farbu кимнинг Каъбаси Шарқ!

«Хамманинг юзи Каъбага ўғирланган, — дейди Шамс Табризий. — Каъбани олиб кўйсанг маълум бўладиким, инсонлар бир-бирининг қалбига сифи нур. Бирининг қалби — бошқаси учун саждагоҳ».

Муҳаббат, менимча ҳамма қалбда яланғоч ҳолда намоён бўлади. Фақат бу тўйини кимгadir ошкор этиш керак бўлганида, гулни қозозга ўраб хада этилганни каби уни ҳам пардага ўраб тухфа қилинади.

Муҳаббат — акл ҳам, юрак ҳам эмас. У — руҳ. Қалбидаги ёхтирослардан, идрокдаги тиннилик ва истадиги хайроҳлидан пайдо бўладиган муштарак руҳият! (Эҳтимол, у Ўзини Унга кўшиш ва Уни Ўзиди кўриш иштиёқидир). Бу руҳият иклимида сайр қилишини истаган сайёр, шоир айтганидек, баҳор кунларида ҳам кузининг ҳавосидан нафас олиши ҳамал боғлирида кезиб, сунбуло оҳини эшитиши мумкин. Бироқ ёхтиросга тўймай туриб, бу иклими мўбтадиллаштириш мумкин эмас. Афсуски, севмаган, севилмаган одам учун кўп ҳолларда ёхтирос, ҳатто дағалник бўлиб тюлауди. «Ёхтиросга тўла қалбда, — дейди Стендал, — муҳаббат енгилгини имошорани ҳам бўрттириб кўрсатади». Муҳаббат — аёвзис саркашлик, бироқ мақсад эмас. Жоиз бўлса, у Сизнинг багрингизда ёниб, бошқаларга узатладиган алана!.. У — изтироб. Шундай изтиробга, унинг иккода имон йўк ва измидан иктиёр хорир! Инсондаги енгиб бўлмас истак — жуфтлашиш ва ўзини бир бутун деб ҳис қилиш истаги ҳар қанча муштараклик касб этасин, барibir у ёлғиз. Ҳар қандай ҳиссий кечинма, ҳатто

муҳаббат ҳам инсоннинг ёлғизлигини бўрттириб кўрсатади. Бу ёлғизлик — иштиёни. Уни қўлга киритиш учун, Маркес қархамони каби жуда кўп кайгув па мусибат чекмоқ ҳамда бу имитёни ўзгалар паноҳидаги шафқата, соҳта лаззатлардан иборат беором қалшилника алмаштиришдан воз кечмоқ даркор. Бундай ёлғизлигина фақат муҳаббат орқалигина шафқатни ўзганда қалбидаги ёлғизлигига таъсири кўнглиларни, вактларни зиқлигиги айтиб, уни «чекка»га таъсифи қилишиб. Рози бўлди. Ҳаммалар машинага ўтириб, бўлигисиз томонга юра бошлади. Шунда орқа томонда ўтирган, корамагиз, новчагина йигит дабдурустдан уни қистогва ола кетди:

— Диљбарни севасанми?
— Урталарингда бирон иш ўтган миди?
— У ҳам сени севармиди?..

Бу саволлар унинг нағсониятини кўзгади. Шундай кенотиниши йигит мақсадга ўтиб қўя қолди.

— Қисаси, ҳиз билан юзлашамиз. У ҳен нарсани тушунмасди. Ахир кечагина ҳиз билан учрашган, унинг гапларида, юз ифодасида ҳеч қандай ўзгариш сезмаганди-да!

«Меҳмон» ажбир йигит экан. Диљбарни ўйларидан чақиритирди.

Энди ҳамма нарса ойдинлашгандек

эди. Нотаниш йигит қизнинг сабоқ-доши бўлиб, улар анчадан буён гаплашиб туришар экан. Ҳатто икки ой бир хонада яшашибди ҳам. Йигит бу-нинг далили сифатида қўлидаги очқичини кўрсатди.

Ортиқча гапга ҳожат йўқ, ора очик эди. У ҳеч нарса демади, чунки... юрагидаги енгилмас дард аллақачон жароҳатланиб бўлган эди. Дарвоке, адаб айтганидай, ҳамма даврларда устамон Санчо Панчолар хаёллараст Дон Кихотлардан устун келган. Ҳатто муҳаббатда ҳам. Ахир у кимни жондан севган, кимни тираб-халтираб кутган эди? Ким уни ташлаб кетди? Энди нима қиссин? Узни кўнгул, айш билан тутсними? Еки унугланлар қасдига барчасини унугтисими?..

Унинг бисотида қиздан ёлғиз хотира бўйли, биргина сурат қолган эди. Начора, унумтюк — фарз, у суратни ёқиб юборди. Сурат ёнар экан, қизнинг жонсиз дудоқлари бесас титради ва шу заҳоти «Чирис-Чирис» деган товушга ўзланиб кетди. Энди унинг энг азиз одами йўқ эди. Бу одамнинг шарпариғина қолган эди, холос...

«Мен уни, агар таъбири жоин бўлса, ўз табииатимга кўра севаман», деган адабнинг муҳаббати, назаримда саркашлидан кўра, кўпроқ шаккокликка ўшшайди.

Ийлар ўтади, севги ёхтирослари сўниб боради, бироқ бу шаккоклик улғаяверади! Сиз эса... меванинг ширин риҳа ёзиллар сурасиз!

БИР КУНИ...

КАНДАЙ ПАЙДО БЎЛГАН?

Паҳлавон СО-ДИК — 1973 йили
Наманган вилояти-
нинг Чортой тума-
нида туғилган. ТошДД
журналистика фа-
культети кундузги
бўлимидаги ўқиёди.
Айни замонда «Оила
ва жамият» назм ва
наср бўлим мининг му-
дири. Бўйдоқ.

Эълонлар

Дугонам Муҳаббат 40 ёшга тўладилар. Илтимос, менинг самимий табригимни газета орқали етказсангизлар. Раҳима Файзимева, Хатирчи ту- мани.

Чироқчилик қурувчи-му-
ҳандис Қурбонназар Жумаве-
ҳам шу кунлари кирқ ёшли-
гини шонлонламоқда. Жаноб Жумавеини ҳам оила аёзла-

ри таваллудлари билан кут-
лайдилар.

Муҳтарам ХОЛБОЗОР ака!
Оллоҳ Сизга бир олам кувонч берсин. Муборак 28 ёшингиз билан кутловчи ака-
укаларингиз ТОЛИБ, ЗОКИР,
НУРБЕК, ЖАҲОНГИР

Зиёли оиласида тарбиялан-
ган, ор-номусли, ўттиз олти
ёшли, бўйи 165 см, миллати

ўзбек, мъалумоти тугаллан-
маган олий, ўта уячан хоним
ўзига мос, ақлли-хуши ёр
истайди. «Оила — 16»га деб
ёзинг.

Еши олтмишдан ошган бўл-
са-да соғлом ва асосийи за-
рарли одатлардан холи бўл-
ган, олий мъалумоти, Жиз-
зах вилоятининг қишлоқлари-
дан бирорда яшовчи мадани-
ятли бир жаноб яхши тарбия
кўрган, ақл-одобли, сарон-
жом-саршилакни хуш кў-
рувчи хонимни бахти этиш
ниятди. «Оила — 17»га деб

ёзинг.

Турмуш қуришганига узоқ
ийлар бўлганига қарамай
фарзандизлик азобини тор-
таётган самарқандлик зиёли
оила бир ўғил, бир қиз асраб
олмоқчи. Болаларнинг онаси
ва момоси бўлса ҳам бош уст-
тига.

«Оила — 18»га деб ёзинг.

Янгийўл қишлоқларидан
бирда яшовчи, йигирма сак-
киз ёшни қоралаган, уйлан-

маган, олий мъалумоти
муаллим, йигирма беш ёш-
дан ошмаган, олий мъалу-
моти қизни бахтиёр эт-
моқчи.

«Оила — 19»га деб ёзинг.

Қўйонлик бир гурух ёлғиз
йигитлар клуби жумҳурят-
миздаги барча ёлғиз, кўнгли
ярим аёллар, ҳали турмушга
чиқиб улғурмаган қизларни
мустақиллик баҳори ва Нав-
рӯзи олам билан кутлади.
Клуб манзили: 713001. Қў-
йон-1. А/яшик 0050.

«Мұхаббаттің нимадир? Бұз үзиндеңдің тан олмокдір. Бұз үзиндеңдің хукмронлік нимадир...» Эски мұндирил зобит мудом үзини мұхаббат мажароларидан узоқда тутарды. Қызыл билан вақтыхушлик қилиш учун вакыт, пул көрек зеди. Унинг на пулы, на бекорчи вақты бор зеди. У бир кечакундузда түрт соатдан улашша үзини күйнітиреди ва жаңубикларга хос лақжасидан кулиб юрадынан биродарларидан фанда үзіб кетишша жазм қилды. Нафсоният оғриған өш зобит тикувши абларнинг айәр қарашибарлар хукмрон булған шовқын сурони базми жамшилдердан қочарды.

Париж ойномаларидан биринаға фуқаронинг Ватана мұхаббати ҳақида мақола босилиб чиқды. Мақоланинг тағида Наполеон Бонапартнинг имзоси туар зеди.

«Биласанмы, мен сени қанчалар жондан ортиқ севаман, лекин буни сүз билан ифодалашга имконият етмайди...

бали, тезда тиқ топишадын аёл зеди. У бошқа аёларга үшшамаган даражада мағтункор ва ҳар қандай одамни ҳам тезда ошиқу бекарор қилиб қүйрди.

Баногоз базымларнинг бирида Наполеон бу сохира аёлни күріб қолды. У үзи билмаган ҳолда кейинчалик бутун дүненинг никохи қадалган Шантанер күчасидаги бир үйнинг асирига алланда.

...Жозефина Наполеондан олти ёш катта бўлишига қарамасдан аёл ўнга ёшлардан ҳам кўра ёшроқ кўринарди.

Бечора Летиция хола эса кўзларини батамон туман қоплаб олган ўнгини үзига келтиришга бекорга уринар, ҳар қандай миш-мишлар ҳам Наполеон илоҳийлаштириб қўйган аёлнинг ёнига йўлай олмасди. Аникроғи, Наполеон уларни ўйлатмасди. Энди Жозефина унинг хотини бўлади!

Олий баҳт рўй берди. 1796 йилнинг 8 марта Наполеон Жозефина Богарне билан ни-

Наполеоннинг рўзгорига, хотинига садоқатидан ҳатто бавзан ҳарбийлар кулишарди ҳам. Италияниң энг гўзал қизларига ҳам унинг лоқайд ва белисандлигини кузатган атрофдагилар ҳайрон бўлиб елка қисардилар. Қечаларнинг бирорда сохибжамол қиз қаҳрамоннинг хобонасига оҳиста кириб келади ва үз севгисини изкор қиласди. Наполеон эса эвазига уни ташқарига чиқарип юборади.

Вақт ўтади ва ҳамма нарса ўзгаришига юз тутади. Қачонлардир Дезира ва Жозефинани ҳам қийнаган: «агар мұхаббат учун хиёнат билан жавоб бериладиган бўлса, унда севиши керакми?» деган савол Наполеоннинг олдида ҳам кўндаланг бўлади.

...Голиб саркарда Миланда турбада суюкли хотинини тезда үз ҳузурига келишга чорлади. У Парижга чопар юборди ва қайтища мъబуддами бирга олиб келади, деб илҳақ кутди.

мукаммал эгаллаган зобит Ипполит Шарль ҳам бор зеди. Италия манзаралари Жозефинанинг кўнглига қувонч багишлай олмади. Малика токи эри билан учрашунга қадар вақтими кайф-сафо билан ўтказди...

«Агар ўзгани севсанг ёки ўзинги ўзгара багишсанган, бунга бардош бера олмаган бўлардим. Уни топиш ва яксон қилиб ташлаш учун менга бир дақиқа кифоя зеди! Сўнгра эса сен билан хисоб-китоб килган бўлур зедим. Йўқ, мен бундай қилиши њеч қачон журъат килас олмасди... Мени алдаган энг саковатли мавжудот яшаётган дунёни тарк этган бўлур зедим...»

Наполеон айтган таҳдид-пўлісалирардан бирортасини ҳам икро қилмади. У бўлаётган гапларнинг бари ҳатодир, фитнадир, миш-мишдир, деган умидвор хаёлларга борарди. Суюкли аёлни оқлаш учун энг кичин имкониятларга ҳам ёпишиб оларди. Ҳаммага мазлум, ён бўлган нарсани у энг охирни биларди.

Меҳмондорчиларда Париждаги биринчи аёлнинг нега зрига хиёнат қилиш сабабларни таҳлил қилинади. Наполеоннинг қариндош-уруглари, Летиция хола, хизматкорлар ва комердинарлар — ҳамма-хаммаси бир бўлиб «қари Жозефинадан астойдил нафртланишар ва саркардани хотини билан боғлиқ воқеаларни батафсил очишга давват қилишади.

Бу пайдада Бонапарт Миср саҳроларида олиб борарди. У Ал-Ашра дёған жойни бир умр ёдиди сақлаб қолди. Унинг яқин дўсти генерал Жюно Жозефинанинг хиёнат қилганинги айтди. Кўмандоннинг қиёфаси даҳшатли ҳолатдан титраб-қақшади. Кунлар утиб борарди, у эса баҳтиқаролик ва иложисизликни англолмай қийналарди. У Париждаги укасига мактуб ёзиб, қишлоқдан уй сотиб олишини сўради: «...мен бутун оламдан бекинишини истайман. Одамлар мени нафртлантримоқдадар. Менга хотиржамлик ва ёлғизлик керак...»

Миср юришида Наполеон мағлуб бўлди... Пойни йўқ қўмилкларда йўл тортаётган сағининг олдида юзлари қорайиб, кўзлари киртайди кетган саркарда алам-изтироб билан тақорларди: «Жозефина хиёнат қилди — баҳт хиёнат қилди».

«Икки қалбанд бирини ҳамиша тафтли, иккинчиси эса совуқ. Совуқ қалб олмосдан ҳам қимматлир, тафтли қалб бир тийинга қиммат, уни улоқтириб ўборадилар», деган эди хали қаҳрамонларимиз дунёга келишидан анча аввал бир донишманд одам.

* * *

Наполеон Жозефинанинг хиёнатини ақлан кечирар, лекин қалбидан њеч қачон унитолмасди. Бу буюк, соғ эҳтироқ аబадий ўлади. Унинг таржимаси ҳоли сохибжамол аёллар билан гўзалаша боради. Шундай қилиб, Наполеон меросхўри туғилмасдан один, 1809 йилда Жозефина билан ўтларидаги нижохни узади.

«Крестянка» ойномасидан Маҳмуд АБУЛФАЙЗ ўзбекчалаштириди.

Бош мұхаррір: Құлман ОЧИЛ

ТАҲРИР
ХАЙЫАТИ:
Жуманазар
БЕКНАЗАР
Дадаҳон
ЕҚУБОВ
Мұхаббат
ИБОДОВА
Абдухомим
ИРИСБОЙ
(бош мұхаррір
үрингесары)
Тўлқин ҲАЙИТ
(масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Кувондик
БЕРДИЕРОВ
Мейили
ИҮЛДОШЕВ
Рўзимат
САФОЕВ
Абсалом
УСАНОВ
Баҳодир
ЭШОНХОНОВ
Үрол
ЎЗБЕК

Таҳририят
келган жатарга
ёзма жавоб
қайтармайди.
Шунингдек,
фуқаролар
билил
ташиқилотлар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиз
ҳомийлари —
Ғаллаорол
туманидаги
«Ғаллаорол»,
Муборок
туманидаги
Хитой давлат
хўжалиги,
Намангандаги
«Тўқимачи»
маданийт
сарайи.

МАНЗИЛИМИЗ:
700029,
Тошкент — 29
Намойишлар
хиёбони,
1-бино.
Телефон:
39-43-95
Обуна
индекси 64654
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт-
матбаашилик
концерни
Тошкент шаҳри

НАПОЛЕОНГА — ХИЁНАТ ҚИЛГАН АЁЛ

Бир сўз билан айтганда, меннинг бутун ҳаётим сеникини. «Қатъиятилек лейтенант марселини бир қиздан келган мактубдан ана шундай сатрларни ўқыйди. Ўн олти ёшли қизни одамови, камбагал ва эътиборсиз бир зabitнинг нимаси қизиқтириди экан? 1789 йилнинг юлида гумбурлаган инқилоб садолари Наполеоннинг абадий туюлган лейтенантлик унвони билан хайрлашувига йўл очди.

Кун сайнин хусн-чироғига тўлиб бораётган Дезира Наполеоннинг эътиборини тортмай қолмади. Бунинг устига Дезира бадавлат хонадоннинг қизи зеди. Бу нарса Наполеон учун бариб аҳамиятли эди.

Наполеон Дезирага тобоба эҳтирослироқ мактублар бита бошлайди. Ва ниҳоят 1795 йилнинг баҳорида ошиқ мәшгуллар расман келинкин ёб деб эълон қилинадилар. «Сенинг тимсолинг менинг қалбимдан бир умра жой олган», дей Наполеон ўз севгисинни тақорор ва ташонтириди. «Вакт жуда сенинг ўтаятиш... Мен ўзимга ўй куриб олиш истаги билан ёнаялман...» «Жажожи Дезира» билан эртанги шавкатли турмуш учун Наполеон томонидан айттиган сўнгги тизимлар эди бу.

Париж томонларда ослоннинг бир чети очилиб, ундан Жозефина исмли маъбуда жамолини кўрсатди. У танҳо гўзал эди. Унинг қиёси йўқ эди...

Жозефина 16 ёшга тўлмасдан турмуш чиқди. Бироқ генерал эри қилингач, икки фарзандидан бошқа њеч нарсаси қолмади.

«Фарзандларнинг тили билан айтганда, аёл бўлиш ҳам бир имлард. Жозефина эса бир илмим мұхаммал эгаллаган эди. У сарвқомат, жози-

коҳдан ўти. Никох қайдномасига келин 33 ўнинг 29 ёшда деб, қайд этилди. Наполеон эса ўшига яна бир ярим ёш қўшиб қайд этирди...

Тўйдан сўнг Наполеон ва Жозефина икки кун бирга бўлишиди. Учинчак кун эса куёвсафарга йўл олди...

Наполеон ўзининг Жозефина ҳақида ўзгача бир эҳтирос билан гапиради. Мактублар эса тўхтамасди: «Сендан йироқда бутун дунё кўзимга фақат саҳро бўлиб кўринадики, ана шу саҳро ўтасиди ёзил ўзим юргандекман гўё... Менинг бутун ҳаётимининг яккаю ягона мазмунни фақат сенсан. Жозефина учун яшаш — менинг яшашдан мақсадим ана шу. Бутун қалбим билан сенга талпинаман, сени соғиниб, адойи тамом бўлиб бормоқдаман. Мен тентак сендан тобора узоқлашиб бораётганинни сезмайланман ҳам. О, менинг сўюкли рафиқам, агар қисмат мени сендан узоқда тутишда давом этаверса, ортиқ бардош беролмайман... Сен бетобсан! Сен мени севасан! Мен сени ранжитидим. Сен баҳтли бир ҳолдасан, лекин мен сени кўра олмайман!... Сенга шундай озор етказдимки, бу хатомимни бир кун тутазалаша оламанми, йўқми, билмайман. Мени кечир, азизам. Сен туғайли вужудга келган мұхаббат мени эс-хўшимдан жудо қильмоқда. Мен сенсиз њеч кимман. Сени билгунимга қадар қандай яшаганинга ҳам тушунмайман... Кўз ўнгимда сен, сен ва яна сен! Бутун мавжудот мен учун йўқ, фақат сен борсан! Мен ўз шоннимини шунинг учун ҳам азиз тутаманки, чунки сен уни азиз тутасан, менга ғалабалар сени хурсанд қилаётганинги учун керак. Сен яшаётганинги учун ҳам замин мен учун гўзлайдир...»

Икки ҳафта ичидан Фарзандининг миллӣ қаҳрамонига ва Италиянинг халоскорига айланган Наполеон шон-шуҳратни илк меваладидан татиди...

«Мен нимаики қилсам ҳамки, ҳаётимдан, қалбимдан ажратиб ташлайдиган шон-шуҳрат ва иззатталаблини лаънатлайман. Уз ташвишларим билан банд бўлсам ҳам, армиямини бошида турсам ҳам, жанггоҳларда бўлсам ҳам, ҳамма-ҳамма ерда гўзал Жозефинанин қалбимда кўтариб юрадор. Елғиз у менинг фикр-ўйларимга ва ҳис-туйғуларимга раҳнамодир!»

